

الگویی تازه برای مدیریت مدارس ابتدایی در دنیای دیجیتال

محققان در پژوهشی جدید با تمرکز بر مدیریت مدارس ابتدایی، به بررسی الزامات و پیش‌نیازهای توانمندسازی مدیران در شرایط تحول دیجیتال پرداخته‌اند و کوشیده‌اند چارچوبی کاربردی برای بهبود عملکرد مدیریتی مدارس ارائه دهند.

محققان در پژوهشی جدید با تمرکز بر مدیریت مدارس ابتدایی، به بررسی الزامات و پیش‌نیازهای توانمندسازی مدیران در شرایط تحول دیجیتال پرداخته‌اند و کوشیده‌اند چارچوبی کاربردی برای بهبود عملکرد مدیریتی مدارس ارائه دهند. به گزارش ایسنا، تحول دیجیتال در سال‌های اخیر، بسیاری از حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی را تحت تأثیر قرار داده و آموزش و پرورش نیز از این قاعده مستثنی نیست. مدارس، به ویژه در مقطع ابتدایی، با نسل جدیدی از دانش‌آموزان روبه‌رو هستند که از سنین پایین با فناوری‌های دیجیتال زندگی می‌کنند. این تغییر، تنها به استفاده از ابزارهای الکترونیکی محدود نمی‌شود، بلکه شیوه یادگیری، ارتباطات، انتظارات دانش‌آموزان و حتی نقش معلم و مدیر مدرسه را دگرگون کرده است. در چنین شرایطی، مدیریت مدرسه دیگر صرفاً به امور اداری و اجرایی خلاصه نمی‌شود و نیازمند نگاه تازه‌ای است که بتواند همگام با تغییرات فناوری حرکت کند و پاسخ‌گوی نیازهای نوظهور باشد.

از سوی دیگر، سازمان آموزش و پرورش به عنوان نهادی گسترده و اثرگذار، با مسائلی مانند ناپایداری، عدم قطعیت و پیچیدگی فزاینده روبه‌رو است. تحول دیجیتال، فرصت‌هایی برای نوآوری، هوشمندسازی و بهبود کیفیت آموزش ایجاد می‌کند، اما در عین حال چالش‌هایی جدی نیز به همراه دارد. اگر مدیران مدارس آمادگی لازم برای مواجهه با این شرایط را نداشته باشند، این تحولات می‌تواند به سردرگمی و کاهش اثربخشی منجر شوند. به همین دلیل، بحث توانمندسازی مدیران مدارس، به ویژه در مقطع ابتدایی، به یکی از دغدغه‌های اصلی پژوهشگران حوزه مدیریت آموزشی تبدیل شده است، چراکه مدیر توانمند می‌تواند زمینه‌ساز یادگیری بهتر، مشارکت بیشتر ذینفعان و ارتقای کیفیت کلی مدرسه باشد.

در مطالعه‌ای که با همین محوریت انجام شده است، "حامد تارین" از گروه مدیریت آموزشی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز به همراه یکی از همکاران دانشگاهی خود، به طراحی الگویی برای توانمندسازی مدیران مدارس ابتدایی متناسب با شرایط تحول دیجیتال پرداخته‌اند. این پژوهش با تمرکز بر شناسایی عوامل مؤثر بر توانمندسازی مدیران و ارائه مدلی منسجم، تلاش کرده است نشان دهد مدیران مدارس برای ایفای نقش رهبری در فضای دیجیتال، به چه شایستگی‌ها و حمایت‌هایی نیاز دارند.

روش انجام این پژوهش به صورت آمیخته بوده است؛ به این معنا که پژوهشگران از ترکیب روش‌های کیفی و کمی استفاده کرده‌اند. در بخش کیفی، با انجام مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با خبرگان دانشگاهی، کارشناسان و مدیران باتجربه، دیدگاه‌های آنان درباره توانمندسازی مدیران جمع‌آوری شد. سپس بر اساس این داده‌ها، پرسشنامه‌ای طراحی و در اختیار مدیران مدارس ابتدایی شهر اهواز قرار گرفت. در مجموع، اطلاعات ۲۲۱ مدیر مدرسه بررسی شد و با استفاده از روش‌های آماری، مورد تجزیه و تحلیل علمی قرار گرفت.

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهند که توانمندسازی مدیران مدارس ابتدایی در عصر تحول دیجیتال، تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل فردی، سازمانی، شغلی و مدیریتی قرار دارد. همچنین عواملی مانند ساختار غیرمتمرکز و دیجیتال گرا، جو و فرهنگ سازمانی توانمندساز و نحوه انتخاب و انتصاب مدیران، نقش مهمی در موفقیت این فرآیند ایفا می‌کنند. پژوهشگران تأکید می‌کنند که بدون توجه به این بسترها، آموزش‌های مقطعی و محدود نمی‌تواند به توانمندسازی واقعی مدیران منجر شود.

در بخش دیگری از نتایج آمده است که راهبردهایی مانند آموزش‌های تواناگر، توسعه شایستگی‌های درونی و بیرونی مدیران و تقویت زیرساخت‌های فناورانه آموزشی، بیشترین تأثیر را بر بهبود عملکرد دارند. بر اساس تحلیل‌ها، بهبود عملکرد معلمان و دانش‌آموزان، افزایش شایستگی فردی مدیران و ارتقای جایگاه مدرسه در جامعه، از مهم‌ترین پیامدهای اجرای این الگو به شمار می‌رود.

پژوهشگران معتقدند ادامه تکیه بر شیوه‌های سنتی مدیریت، پاسخ‌گوی نیازهای مدارس در عصر دیجیتال نیست. بر اساس اطلاعات تکمیلی این پژوهش، توانمندسازی مدیران، تنها به آموزش مهارت‌های فنی محدود نمی‌شود. مهارت‌هایی مانند مشارکت‌گرایی، خودکنترلی، ارتباط مؤثر با کودکان، شبکه‌سازی و تصمیم‌گیری مشارکتی، از جمله توانایی‌هایی هستند که مدیران مدارس ابتدایی باید آن‌ها را تقویت کنند. همچنین جلب مشارکت والدین، معلمان و سایر ذینفعان در فرآیند تصمیم‌گیری مدرسه، می‌تواند کیفیت مدیریت و آموزش را به طور محسوس افزایش دهد.

در سطح کلان نیز محققان بر ضرورت حمایت سیاست‌گذاران آموزشی تأکید کرده‌اند. برگزاری دوره‌های آموزشی مستمر در حوزه مهارت‌های دیجیتال، استفاده از ابزارهای ارزیابی عملکرد دیجیتال و تأمین منابع مالی و زیرساختی لازم، از جمله اقداماتی هستند که می‌توانند اجرای موفق این الگو را تضمین کنند. به باور محققان، سرمایه‌گذاری در توانمندسازی مدیران مدارس ابتدایی، سرمایه‌گذاری برای آینده نظام آموزشی کشور است.

قابل ذکر است این یافته‌ها در دوفصلنامه «مدیریت و برنامه‌ریزی در نظام‌های آموزشی» وابسته به دانشگاه شهید بهشتی منتشر شده‌اند. این دوفصلنامه، نشریه‌ای علمی تحقیقاتی است که به بررسی مسائل روز مدیریت آموزشی و ارائه راهکارهای علمی برای بهبود نظام آموزش و پرورش می‌پردازد.